

Nr 4

Utlåtande i anledning av motioner om rätt för domstol att i vissa fall besluta om indragning av körkort.

Tredje lagutskottet har behandlat två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr 172 i första kammaren av herr *Augustsson* och nr 207 i andra kammaren av herr *Franzén*.

Enligt motionerna, som är likalydande, bör domstolsprövningen av mål angående vårdslöshet i trafik jämväl omfatta frågan om eventuell indragning av körkort, vilken fråga det f. n. ankommer på länsstyrelse att avgöra. Motionärerna hemställer därför "att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t må uttala att ändring i denna behörighetsfråga bör ske i enlighet med vad som ovan anförts".

Beträffande motionernas fullständiga innehåll får utskottet hänvisa till motionen I: 172.

Gällande rätt

Enligt bestämmelser i vägtrafikförordningen den 28 september 1951 ankommer det på länsstyrelse att handlägga och avgöra frågor om utfärdande och återkallelse av körkort. Av länsstyrelse meddelade beslut i dylika ärenden kan överklagas hos Kungl. Maj:t.

Beträffande återkallelse av körkort föreskrivs i 33 § vägtrafikförordningen att länsstyrelse under vissa förhållanden skyndsamt skall ompröva frågan om lämpligheten som fordonsförare hos person, för vilken länsstyrelsen utfärdat körkort. Detta gäller, när länsstyrelsen med hänsyn till inkomna underrättelser finner skälig anledning föreligga till antagande att körkortsinnehavaren icke uppfyller de förutsättningar som gäller för erhållande av körkort. I sådant fall kan länsstyrelsen förelägga vederbörande att inkomma med lämplighetsintyg, läkarintyg eller kompetensbevis. Fullgör körkortsinnehavaren inte föreläggandet, kan körkortet återkallas. Länsstyrelsen kan också själv eller genom polismyndighet inskaffa nödig utredning. I vissa fall skall körkortet regelmässigt återkallas. Detta gäller, om körkortsinnehavaren gjort sig skyldig till grov vårdslöshet i trafik, rattfylleri, trafikonykterhet eller smitning. Samma är förhållandet, om han genom upprepade förseelser mot de bestämmelser, som i trafikens eller trafiksäkerhetens intresse meddelats för förare av motordrivna fordon, i väsentlig mån visat bristande vilja eller förmåga att rätta sig efter

dessas bestämmelser eller om han annars vid färd med motordrivet fordon i något för trafiksäkerheten väsentligt intresse grovt åsidosatt honom såsom förare åliggande förpliktelser. Körkort skall vidare återkallas, om innehavaren gjort sig skyldig till fylleri eller olovlig körning och det ej kan anses uppenbart att han likväl är skötsam, liksom om han med hänsyn till onyktert levnadsätt icke bör betros med att inneha körkort. Återkallelse sker jämväl, om körkortsinnehavaren genom brottslig gärning ådagalagt påtaglig brist på hänsyn till andra eller på grund av personliga förhållanden i övrigt icke kan anses lämplig såsom förare av körkortspliktigt fordon. Om körkortsinnehavarens förutsättningar att föra sådant fordon blivit så väsentligt minskade genom sjukdom, skada eller dylikt, att han från trafiksäkerhetssynpunkt icke vidare bör **inneha körkort, skall kortet också i regel återkallas.** Återkallelse av körkort på grund av straffbelagd förseelse får icke ske, förrän frågan om straff för förseelsen avgjorts genom lagakraftvunnen dom, såvida omständigheterna inte är sådana, att körkortsinnehavaren oavsett utgången i ansvarsfrågan kan anses olämplig att föra körkortspliktigt fordon.

I de fall, då körkort enligt det föregående skall återkallas av annan grund än innehavarens sjukdom eller underlåtenhet att efterkomma föreläggande, får nytt körkort ej utfärdas innan viss tid förflutit från den dag rätten att föra körkortspliktigt fordon fråntogs körkortsinnehavaren. Vid återkallelse på grund av grov vårdslöshet i trafik är minimitiden två år och eljest ett år. Om synnerliga skäl föreligger, kan tiderna förkortas till ett år respektive tre månader (33 § 5 mom.).

Reglerna om återkallelse av körkort kompletteras av föreskrifter i 80 och 81 §§ vägtrafikkungörelsen. Domstolar, nykterhetsnämnder m. fl. ålägges här en omfattande underrättelseplikt gentemot länsstyrelserna rörande vissa brott och förseelser m. m. som begåtts av körkortsinnehavare och som är av betydelse för bedömningen av dennes lämplighet att inneha körkort.

Frågans tidigare behandling

Spörsmålet huruvida länsstyrelse eller domstol skall handlägga frågor om indragning av körkort behandlades utförligt under förarbetena till 1936 års motorfordonsförordning, vars bestämmelser i ämnet föregick vägtrafikkungörelsen regler. Förslag till motorfordonsförordning hade framlagts av 1934 års vägtrafiksakkunniga (SOU 1935: 23). De sakkunniga hade bl. a. haft att taga ställning till vissa framställningar som syftade till att bereda domstolarna möjlighet att avgöra eller i vart fall rätt att yttra sig i frågor om indragning av körkort. De sakkunniga kunde emellertid på anförda skäl icke ansluta sig till de sålunda framförda synpunkterna. Ej heller biträdades dessa av föredragande departementschefen vid förslagets framläggande inför 1936 års riksdag (prop.

nr 213). Enligt det av riksdagen godtagna förslaget skulle också hithörande frågor liksom förut ankomma på länsstyrelses prövning.

Frågan behandlades vidare vid 1951 års riksdag i samband med genomförandet av nu gällande vägtrafikförordning. Enligt det framlagda förslaget (prop. nr 30) skulle liksom förut återkallelse av körkort ankomma på länsstyrelse, även om återkallelsen föranletts av straffbelagd förseelse. Andra lagutskottet yttrade i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 30 år 1951 bl. a. att inom utskottet upptagits frågan, vilken myndighet som i förevarande fall lämpligen borde avgöra frågan om återkallelse. Enligt utskottets mening förelåg likväl icke tillräcklig anledning att göra ändring i gällande regel, som visat sig i stort sett tillfredsställande.

I en motion vid 1956 års riksdag hemställdes om skyndsamt utredning om överflyttning från länsstyrelse till domstol av frågor om indragning av körkort på grund av trafikförseelse. Motionen avstyrktes av andra lagutskottet (utlåtande nr 9 år 1956) under hänvisning till att spørsmålet komme att behandlas av 1953 års trafiksäkerhetsutredning.

Riksdagen godkände utlåtandet.

I proposition till 1957 års riksdag (prop. nr 72) framlades förslag till viss ändring av lagen om straff för vissa trafikbrott. Vid sin behandling av propositionen yttrade första lagutskottet i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 16 år 1957 bl. a. följande.

Enligt utskottets mening bör vidare det men en motorförare lider genom att hans körkort indrages kunna beaktas vid bestämmande av den straffrättsliga påföljden för hans brott. En förutsättning härför är emellertid att frågan om körkortets indragning avgöres av domstol i samband med prövning av mål om ansvar för trafiknykterhet eller rattfylleri. Från några håll har också framförts den meningen att domstol vore bättre ägnad än länsstyrelse att bedöma frågor om indragning av körkort i sådana fall då ifrågasatt åtgärd föranledes av trafiknykterhetsbrott. Risken för schablonmässig bedömning av dylika frågor skulle elimineras, om körkortsfrågan kunde avgöras i samband med rättsgången. Om i anledning av den nu föreliggande reformen ifrågasatta ändringar vidtages i körkortsreglerna kommer att med än större skärpa framträda önskemålet om garantier för att dylika frågor avgöres under hänsynstagande till samtliga på fallet inverkan omständigheter.

Enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 20 december 1957 tillkallades särskilda sakkunniga för att överse lagstiftningen om trafiknykterhet och därmed sammanhängande frågor. I utredningens direktiv (se riksdagsberättelsen år 1958 s. 121 ff) anfördes bl. a. följande.

— — — Jag vill även hänvisa till vad första lagutskottet anfört om en omgestaltning av förfarandet i fråga om körkortsindragning.

Beträffande sistnämnda fråga vill jag särskilt framhålla att det ur rättssäkerhetssynpunkt är angeläget att åtgärder med anledning av brott i största

möjliga utsträckning bestämmes inom ramen för ett judiciellt förfarande. Vid trafikbrott förekommer emellertid jämväl ett administrativt ingripande i form av prövning hos länsstyrelsen av körkortets giltighet. Genom att åtgärderna med anledning av brottet på detta sätt är uppdelade på skilda organ, kan enligt vad första lagutskottet påpekat åtgärderna ej på önskvärt sätt samordnas med varandra. Det är även oekonomiskt att, då samhället anordnar ett muntligt förfarande vid domstol för utredning av brottet och bestämmande av brotts-påföljd, detta icke utnyttjas för att avgöra även fråga om körkortsindragning. Utredningen bör därför överväga i vad mån prövningen av fråga om indragning av körkort kan överflyttas från länsstyrelse till domstol. På denna punkt bör utredningen ej begränsas till trafiknykterhetsbrotten utan avse trafikbrott över huvud.

Vid 1960 års riksdag väcktes två likalydande motioner, i vilka anhölls om en skyndsam undersökning och utredning rörande förevarande spörsmål. Motionerna avstyrktes av första lagutskottet i dess av riksdagen godkända utlåtande nr 7 år 1960 under hänvisning till den pågående utredningen.

De sakkunniga, som i december 1957 tillkallats för att överse trafiknykterhetslagstiftningen och utreda den nu aktuella frågan, har antagit benämningen *1957 års trafiknykterhetskommitté*. Enligt vad utskottet under hand inhämtat torde kommitténs betänkande komma att avlämnas under första halvåret 1963.

Utskottet

Enligt vägtrafikförordningen ankommer det på länsstyrelse att avgöra frågor om återkallelse av körkort. Motionärerna anser emellertid att reglerna härom bör ändras så att allmän domstol vid bestämmande av straffrättslig påföljd i trafikmål skall pröva frågan om återkallelse av den tilltalades körkort. I motionerna hemställs om riksdagens uttalande att en sådan ändring bör genomföras.

Såsom närmare framgår av den föregående redogörelsen har den av motionärerna väckta frågan tidigare prövats av riksdagen. 1957 års riksdag har sålunda godkänt ett utlåtande av första lagutskottet, vari utskottet beträffande trafiknykterhetsbrotten uttalade sig för en sådan omgestaltning av förfarandet vid återkallelse av körkort som nu avses med motionerna. I anslutning därtill uppdrog Kungl. Maj:t åt särskilt tillkallade sakkunniga — 1957 års trafiknykterhetskommitté — att bl. a. överväga i vad mån prövningen av fråga om indragning av körkort kunde överflyttas från länsstyrelse till domstol. På denna punkt borde enligt direktiven utredningen ej begränsas till trafiknykterhetsbrotten utan avse trafikbrott över huvud. Vidare må erinras om att 1960 års riksdag avslagit motioner i förevarande ämne under hänvisning till det pågående utredningsarbetet.

Enligt vad utskottet erfarit torde 1957 års trafiknykterhetskommitté kunna

slutföra sitt arbete under första halvåret 1963. Då den nu åter aktualiserade frågan bör bedömas mot bakgrunden av den utredning, som sålunda inom kort kommer att föreligga, anser utskottet att något uttalande från riksdagens sida i anledning av motionerna icke är påkallat.

På grund av det anförda får utskottet hemställa,
att förevarande motioner, I: 172 och II: 207, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 20 februari 1963.

På tredje lagutskottets vägnar:

ERIK ALEXANDERSON

Vid detta ärendes behandling har närvarit:

från första kammaren: herrar Alexanderson, Lindahl*, Ebbe Ohlsson, Kristiansson*, Knut Johansson*, Georg Carlsson, Åkesson och Wirmark;

från andra kammaren: herrar Johansson i Torp, Nyberg, Wachtmeister, fru Torbrink, herrar Johansson i Öckerö, Persson i Tandö, Svanberg och Mattsson.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.